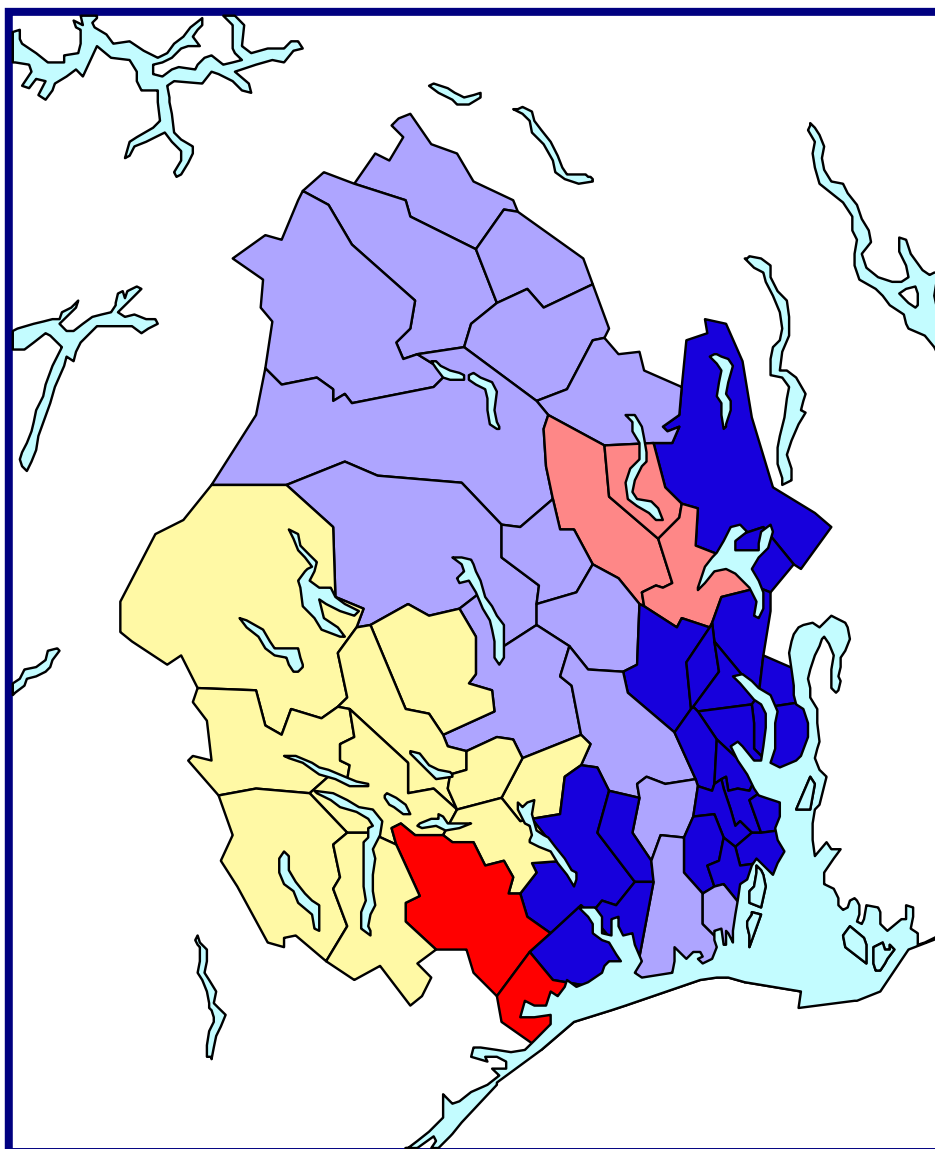

Næringsanalyse for BTV

Perioden 1997-2003

➤ Forord

Denne rapporten er laget på oppdrag fra BTV – trefylkesamarbeidet mellom Buskerud, Telemark og Vestfold. Rapporten er utarbeidet på kort tid – i tidsrommet august-september 2003.

Rapporten fokuserer på tre forhold – lønnsomhet, vekst og nyetableringer i næringslivet i landsdelen. Mesteparten av analysen bygger på regnskapsdata fra perioden 1998-2003.

I siste kapittel er det også presentert en samlet vurdering av næringsutviklingen i regionene i BTV.

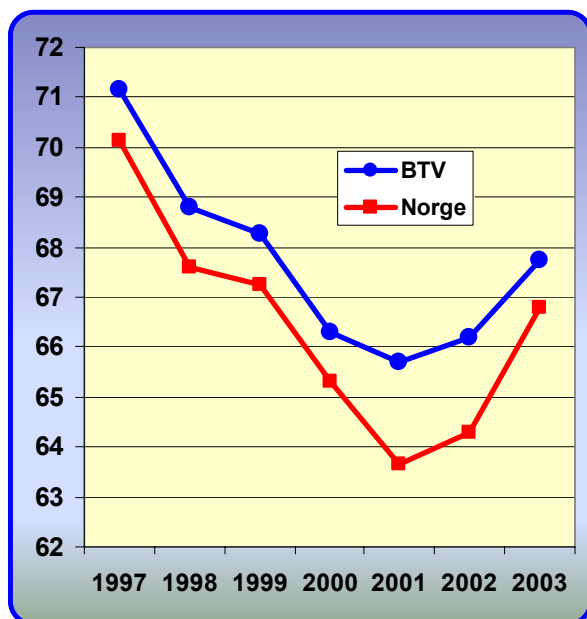
Bø, 3. oktober 2004

Knut Vareide
Telemarksforsking-Bø

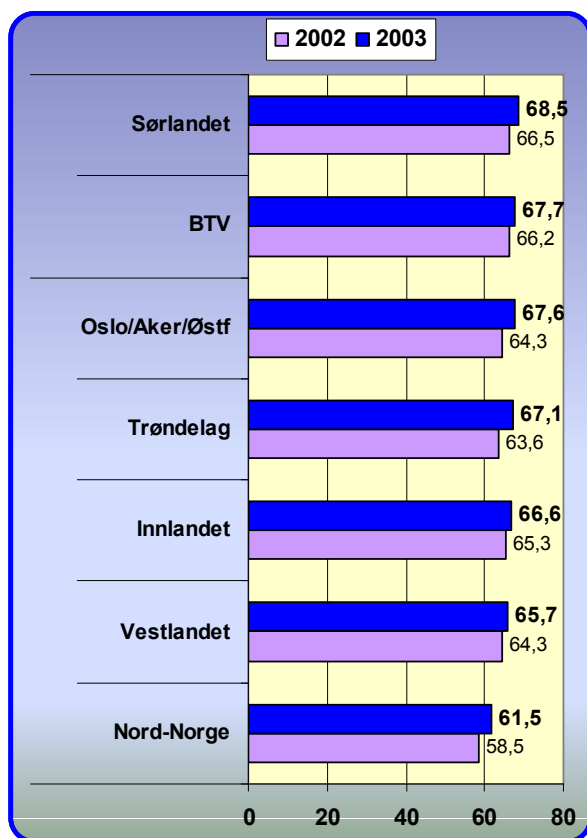
➤ Innhold

➤	Forord	2
➤	Innhold	3
➤	Lønnsomhet	5
✓	<i>Lønnsomhetsutvikling</i>	5
✓	<i>Lønnsomhetsutvikling landsdeler</i>	5
✓	<i>Lønnsomhetsutvikling bransjevis</i>	6
✓	<i>Lønnsomhet bransjevis i BTV-fylkene</i>	6
✓	<i>Lønnsomhet bransjevis i de ulike fylkene</i>	7
✓	<i>Lønnsomhet i regionene</i>	7
✓	<i>Geografiske mønstre lønnsomhet</i>	8
✓	<i>Lønnsomhet i fylkene</i>	8
✓	<i>Lønnsomhet, kommunene i Buskerud</i>	9
✓	<i>Lønnsomhet, kommunene i Telemark</i>	10
✓	<i>Lønnsomhet, kommunene i Vestfold</i>	11
➤	Vekst	12
✓	<i>Utvikling vekstforetak</i>	12
✓	<i>Vekstforetak i ulike landsdeler</i>	12
✓	<i>Vekst bransjevis</i>	13
✓	<i>Vekst Bransjevis i BTV-regionen</i>	13
✓	<i>Vekst bransjevis i BTV-fylkene</i>	14
✓	<i>Vekstforetak i regionene</i>	14
✓	<i>Geografiske mønstre vekst</i>	15
✓	<i>Vekst i fylkene</i>	16
✓	<i>Vekstforetak, kommunene i Buskerud</i>	17
✓	<i>Vekstforetak, kommunene i Vestfold</i>	18
✓	<i>Vekstforetak, kommunene i Telemark</i>	19
➤	Nyetableringer	20
✓	<i>Utvikling nyetableringer</i>	20
✓	<i>Nyetableringer i ulike landsdeler</i>	20
✓	<i>Nyetableringer bransjevis</i>	21
✓	<i>Nyetableringer Bransjevis i BTV-regionen</i>	21
✓	<i>Nyetableringer bransjevis i BTV-fylkene</i>	22
✓	<i>Nyetableringer i regionene</i>	22

✓	Geografiske mønstre nyetableringer	23
✓	Nyetableringer i fylkene	23
✓	Nyetableringer, kommunene i Buskerud	25
✓	Nyetableringer, kommunene i Vestfold.....	26
✓	Nyetableringer, kommunene i Telemark.....	27
➤	Samlet rangering	28
➤	Regioninndeling i BTV	29

Figur 1: Prosentvis andel av foretakene som har positivt resultat før skatt. Alle foretak i Norge.. Datakilde: Regnskap for 1997-2003 alle foretak i Norge.

Figur 2: Prosentvis andel av foretakene som har positivt resultat før skatt. Alle foretak i Norge, årene 2002-2003. Datakilde: Regnskap for 2002-2003 alle foretak i Norge.

➤ Lønnsomhet

For å måle den generelle lønnsomheten i næringslivet i et område, har vi brukt andel av de regnskapspliktige foretakene med positivt resultat før skatt som en indikator. Dette innebærer at alle foretakene, store og små, teller likt.

✓ Lønnsomhetsutvikling

Den generelle lønnsomheten i næringslivet sank hvert år fra 1997 til 2001.

I 2002 begynte lønnsomheten å øke igjen. Dette er en utvikling som har skjedd i hele landet.

BTV har bedre lønnsomhet i næringslivet enn gjennomsnittet for Norge. Dette gjelder for hvert eneste år etter 1996. Avstanden til landsgjennomsnittet var størst i 2001 og 2002.

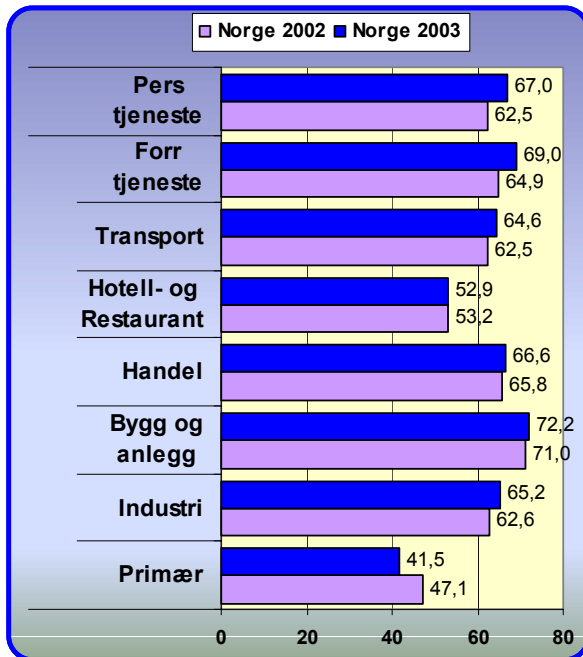
I 2003 hadde 67,7 prosent av alle foretak i BTV positivt resultat, mens tilsvarende andel i hele landet var 66,8 prosent.

✓ Lønnsomhetsutvikling landsdeler

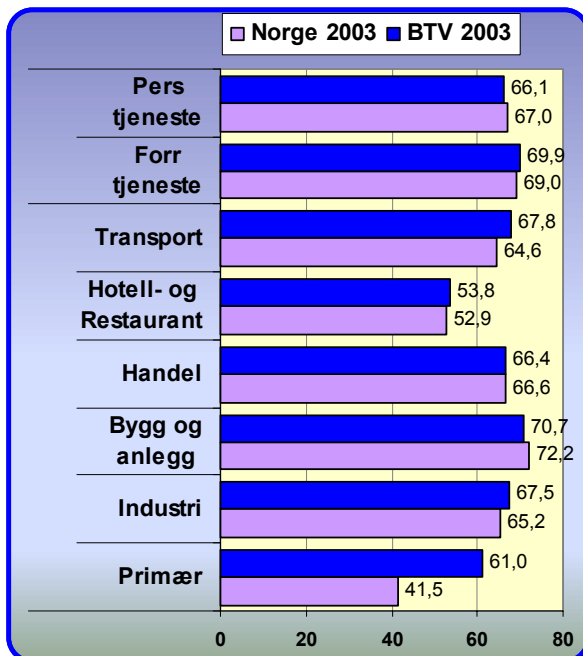
Den generelle lønnsomheten i næringslivet varierer mellom landsdeler. Hovedmønsteret er at lønnsomheten er best i sør og dårligst i nord.

Sørlandet (Agderfylkene og Rogaland) har den beste lønnsomheten i 2003, her hadde 68,5 prosent av alle foretak overskudd.

BTV er nr 2 når det gjelder lønnsomhet. BTV hadde imidlertid en mindre forbedring av lønnsomheten fra 2002 til 2003 enn f eks Oslo-regionen og Sørlandet.

Figur 3: Prosentvis andel av foretakene i Norge som har positivt resultat. Datakilde: Regnskap fra alle regnskapspliktige foretak 2002-2003.

Figur 4: Prosentvis andel av foretak med positivt resultat før skatt i 2003. Datakilde: Regnskap alle foretak.

✓ **Lønnsomhetsutvikling bransjevis**

Nesten alle næringer har forbedret lønnsomhet fra 2002 til 2003. Bygg og anlegg er den næringen hvor størst andel foretak har overskudd, både i 2003 og i siste femårs periode.

Unntakene er hotell og restaurant og næringsliv knyttet til primærnæringene. Dette er de næringene som tradisjonelt har dårligst lønnsomhet, og dette har blitt ytterligere forsterket i 2003.

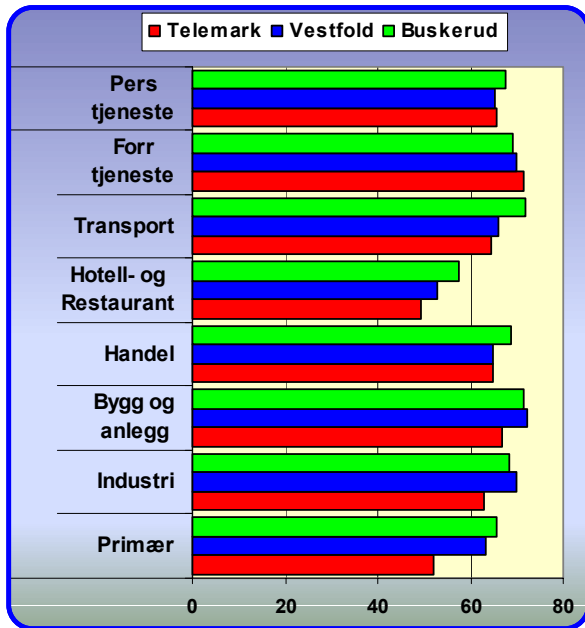
De tjenesteytende næringene har hatt den sterkeste forbedringen av lønnsomheten. Personlig tjenesteyting har 3,5 prosent flere foretak med overskudd i 2003 enn i 2002, mens innen forretningsmessig tjenesteyting har 4,1 prosent flere foretak positivt resultat. Transport og industri har også en tydelig forbedring av lønnsomheten, mens handel og bygg og anlegg bare har marginalt bedre lønnsomhet i 2003 enn foregående år.

✓ **Lønnsomhet bransjevis i BTV-fylkene**

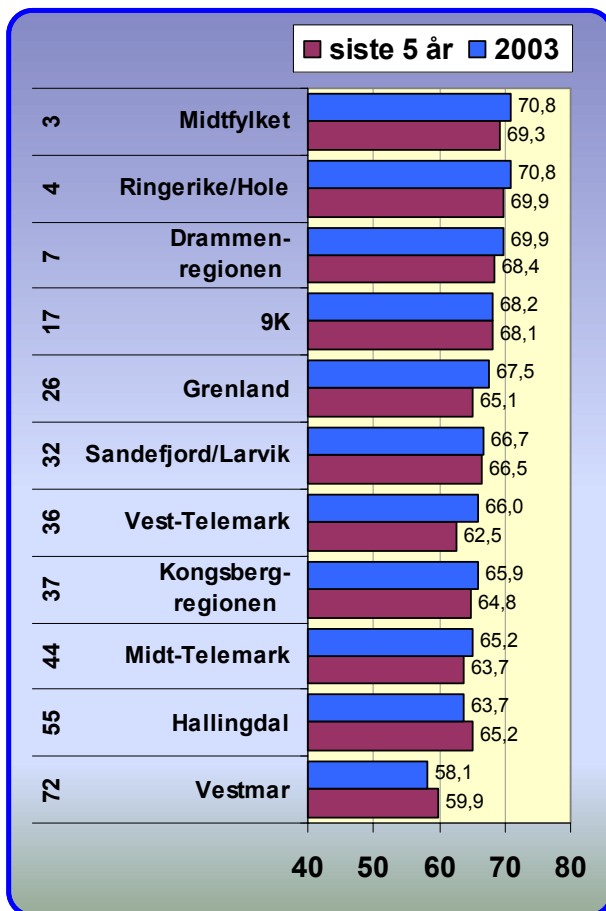
BTV-regionen har generelt en bedre lønnsomhet enn resten av landet dersom vi tar utgangspunkt i alle næringene. I figuren til venstre er lønnsomheten i næringslivet i BTV sammenliknet med resten av landet bransje for bransje.

Den lønnsomhetsmessige variasjonen mellom bransjene er omtrent den samme i BTV som i resten av landet. Bygg og anlegg er den bransjen som har høyest andel lønnsomme foretak både i BTV og Norge.

For fem av de åtte hovednæringene har næringslivet i BTV større andel lønnsomme foretak enn resten av landet. I tre næringer, personlig tjenesteyting, handel og bygg og anlegg, er lønnsomheten i BTV marginalt dårligere enn resten av landet.

Figur 5: Prosentvis andel av foretak med positivt resultat før skatt i 2003. Datakilde: Regnskap alle foretak.

Figur 6: Prosentvis andel av foretakene som har positivt resultat før skatt. Alle foretak i Norge. Datakilde: Regnskap for 2002 alle foretak i Norge.

✓ Lønnsomhet bransjevis i de ulike fylkene

Det er forskjeller mellom de tre fylkene i BTV. Buskerud er fylket med best lønnsomhet, mens Telemark har dårligst lønnsomhet. Forskjellen mellom Buskerud og Vestfold er ganske liten, og Vestfold har derfor bedre lønnsomhet i næringslivet enn Buskerud i enkelte bransjer, som industri, bygg og anlegg og forretningsmessig tjenesteyting.

Telemark har den dårligste lønnsomheten i alle bransjer, unntatt forretningsmessig tjenesteyting.

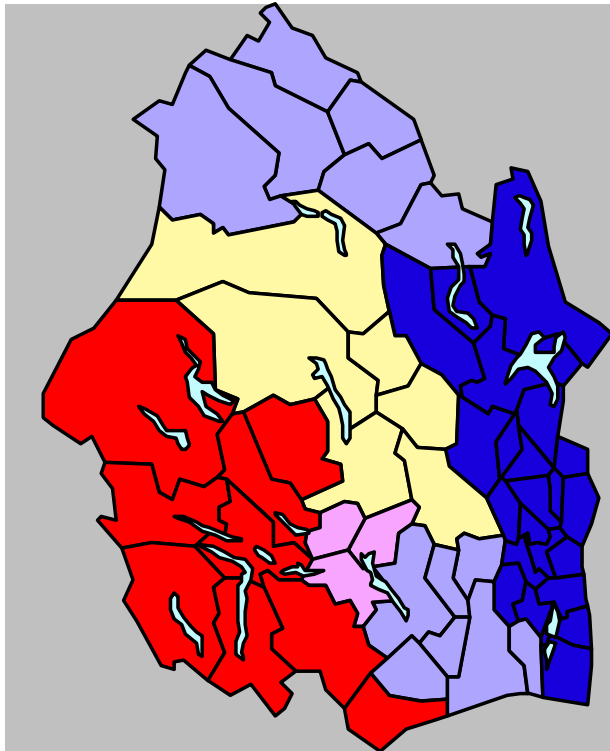
✓ Lønnsomhet i regionene

Andelen lønnsomme foretak for regionene er vist i diagrammet til venstre. Tallene til venstre angir regionens rangering blant de 79 regionene i landet.

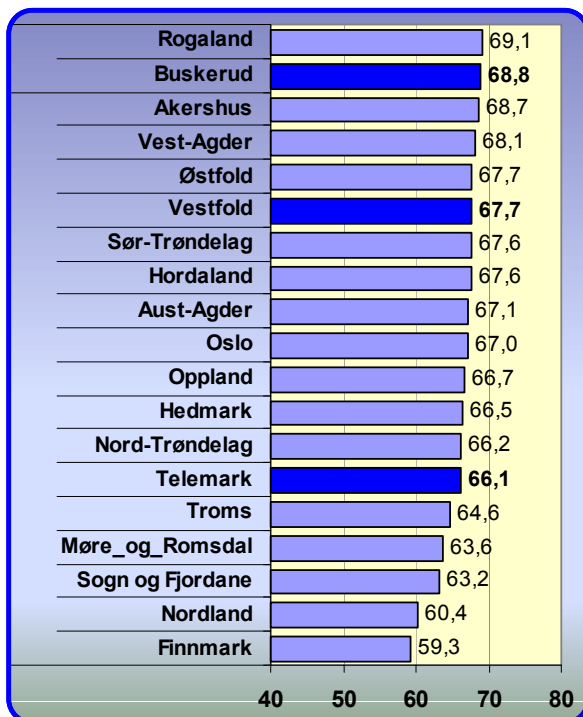
De tre Buskerud-regionene Midtfylket, Ringerike/Hole og Drammenregionen (med to Vestfold-kommuner) har flest lønnsomme foretak.

Disse tre regionene har også den beste lønnsomheten dersom vi måler et gjennomsnitt for de siste fem årene. Her ser det også ut til å være et sentrum-periferimønster. Utkantene har dårligere lønnsomhet enn de mest sentrale regionene.

Alle de fem dårligste regionene er å betrakte som utkantregioner med et næringsliv med mye landbruk, reiseliv og industri. Dårligst lønnsomhet finner vi i Vestmar (Kragerø og Drangedal i Telemark) og Hallingdal. I disse regionene er lønnsomheten i 2003 også dårligere enn gjennomsnittet for de siste fem årene. I alle de andre regionene er lønnsomheten blitt bedre i 2003 enn i siste femårsperiode.

Figur 7: Kart som viser regionene i BTV etter andel foretak med positivt resultat, gjennomsnitt for perioden 1998-2003. Mørk blå = over 68 %, Lys blå = 65-68 %, gul = 64-65 %, lys rød = 63-64 % mørk rød = mindre enn 64 % .

Figur 8: Andel foretak med positivt resultat i 2003.

✓ Geografiske mønstre lønnsomhet

Det geografiske lønnsomhetsmønsteret BTV viser en sterk regelmessighet når vi betrakter de ulike regionene. I kartet til venstre er regionene med det mest lønnsomme næringslivet i mørk blått, de nest beste med lys blått, de dårligste med rødt og de nest dårligste med rosa. Den gule Kongsberdregionen er middels lønnsom. Her er siste femårs gjennomsnitt brukt som grunnlag.

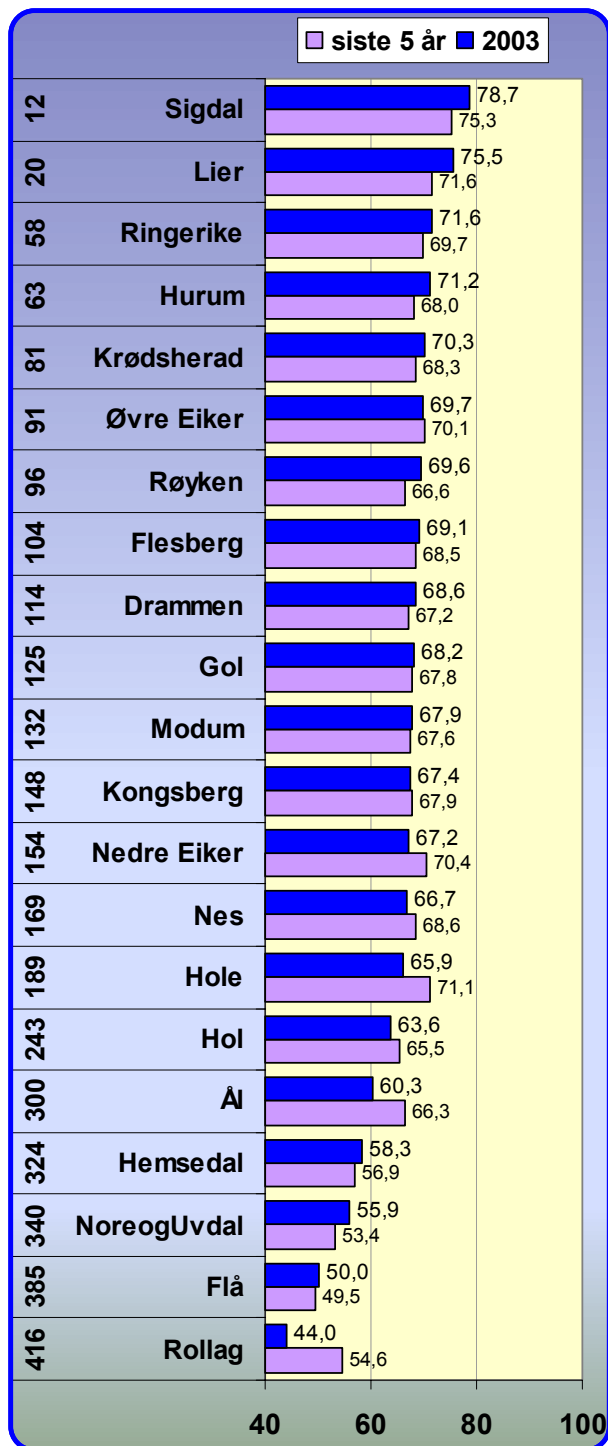
De folkerike områdene nærmest Oslo har den beste lønnsomheten, mens regionene med dårligst lønnsomhet er de minst sentrale og mest griségrende regionene.

✓ Lønnsomhet i fylkene

I figuren til venstre er fylkene rangert etter hvor stor andel foretak som har positivt resultat før skatt.

Rogaland er det fylket som har den beste lønnsomheten med dette målet, mens Buskerud er nr 2. Også Vestfold har relativt god lønnsomhet som nr 5. Telemark ligger imidlertid godt under gjennomsnittet som nr 13 av 19 fylker.

Det sentrale Østlandet og Sørvestlandet har den beste lønnsomheten. Nordnorge og Nordvestlandet har klart den dårligste lønnsomheten.

Figur 9: Prosentvis andel av foretakene som har positivt resultat før skatt. Datakilde: Regnskap for 1998-2003 alle foretak i Buskerud. Tallet til venstre er kommunens rangering på landsbasis.

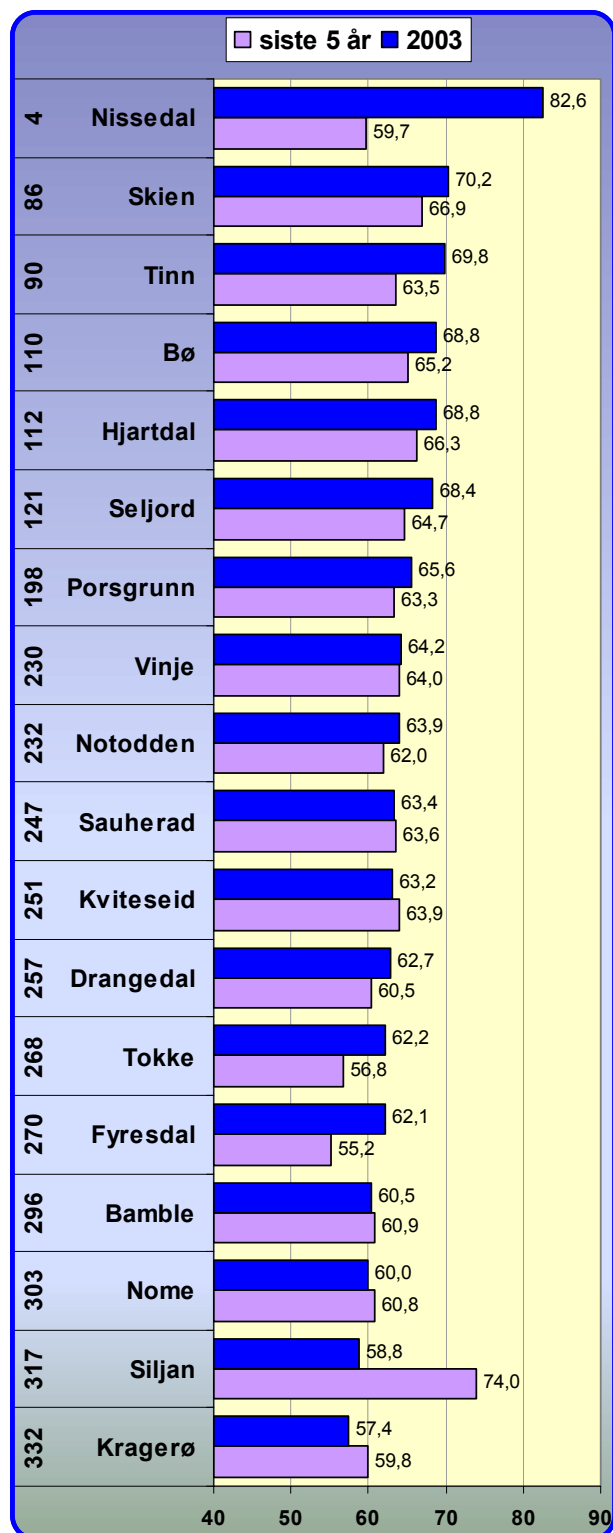
✓ **Lønnsomhet, kommunene i Buskerud**

I figuren til venstre er kommunene rangert etter hvor stor andel av foretakene som har positivt resultat før skatt i 2003. Tallene helt til venstre viser hvordan kommunene er rangert i 2003 blant alle 434 kommuner i landet. Diagrammet viser også hvordan kommunene kommer ut når det gjelder gjennomsnittlig andel lønnsomme foretak i de siste fem årene.

Generelt er det en viss stabilitet i lønnsomheten mellom geografiske områder. Områder som har god lønnsomhet, dvs mange lønnsomme foretak ett år, har stor sannsynlighet for å ha god lønnsomhet i det påfølgende året. Enkelte kommuner er imidlertid ganske små, med et fåtall regnskapspliktige foretak. For slike kommuner vil det naturligvis blir en del tilfeldige utslag.

I Buskerud er det Sigdal, Lier og Ringerike som har best lønnsomhet i 2003. Disse kommunene er også blant de mest lønnsomme i et femårsperspektiv. Hole har tradisjonelt hatt meget god lønnsomhet, men har hatt færre lønnsomme foretak i de to siste årene.

Kommuner med minst lønnsomme næringslivet finner vi i Rollag, Flå, Nore og Uvdal og Hemsedal. Flå og Rollag er små kommuner med få foretak. Næringslivet i Rollag har imidlertid andre kvaliteter, som vi skal se senere i denne rapporten.

Figur 10: Prosentvis andel av foretakene som har positivt resultat før skatt. Datakilde: Regnskap for 1998-2003 alle foretak i Telemark. Tallet til venstre er kommunens rangering på landsbasis.

✓ Lønnsomhet, kommunene i Telemark

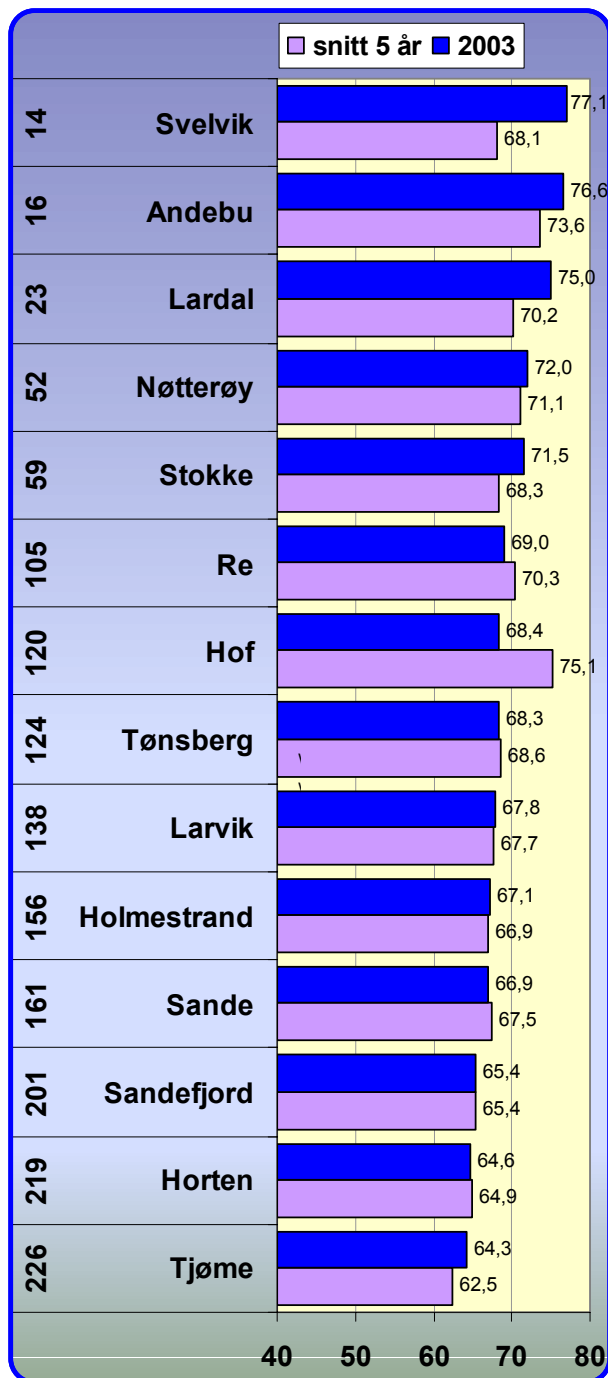
Nissedal har størst andel av lønnsomme foretak i Telemark. Kommunen er nr fire av de 434 kommunene i Norge.

Dette er antakelig litt tilfeldig, ettersom næringslivet i kommunen har lav andel lønnsomme foretak dersom vi regner et gjennomsnitt over fem år. Det er ganske få regnskapspliktige foretak i kommunen, 29, slik at det fort blir store svingninger fra år til år. Mer signifikant er det at Skien er nr to. Skien har mange tjenesteytende foretak blant sine mer enn 1000 foretak.

Industrikommunene Kragerø og Nome er blant de kommunene med minst andel lønnsomme foretak.

Siljan kommune er minst i næringslivssammenheng med sine 17 regnskapspliktige foretak og det er nok derfor litt tilfeldig at de er nest sist, ettersom de i et lengre perspektiv har vist god lønnsomhet i næringslivet.

Tar vi et mer langsiktig perspektiv, er det Siljan, Skien og Hjartdal som har det mest lønnsomme næringslivet, mens Fyresdal, Tokke og Nissedal er på bunn.

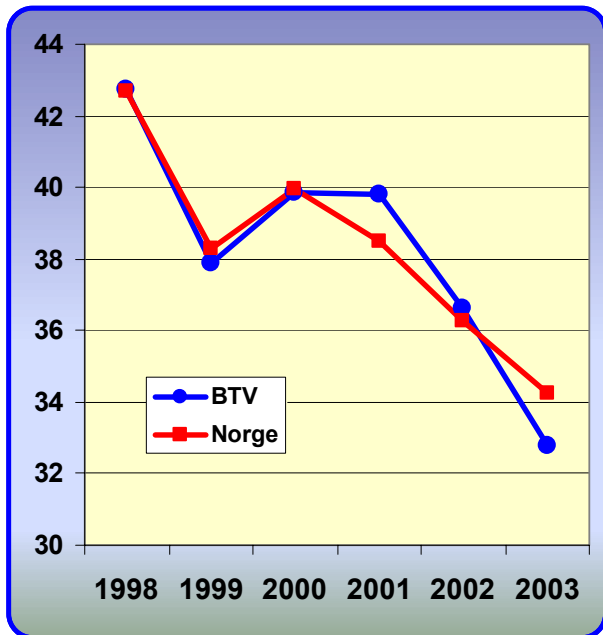
✓ **Lønnsomhet, kommunene i Vestfold**

Ingen av kommunene i Vestfold har et næringsliv som kan karakteriseres som lite lønnsomt. De minst lønnsomme kommunene, Horten og Tjøme har en lønnsomhet i næringslivet som ligger litt under gjennomsnittet blant kommunene i Norge. Alle de andre kommunene har et næringsliv som er mer lønnsomt enn gjennomsnittet.

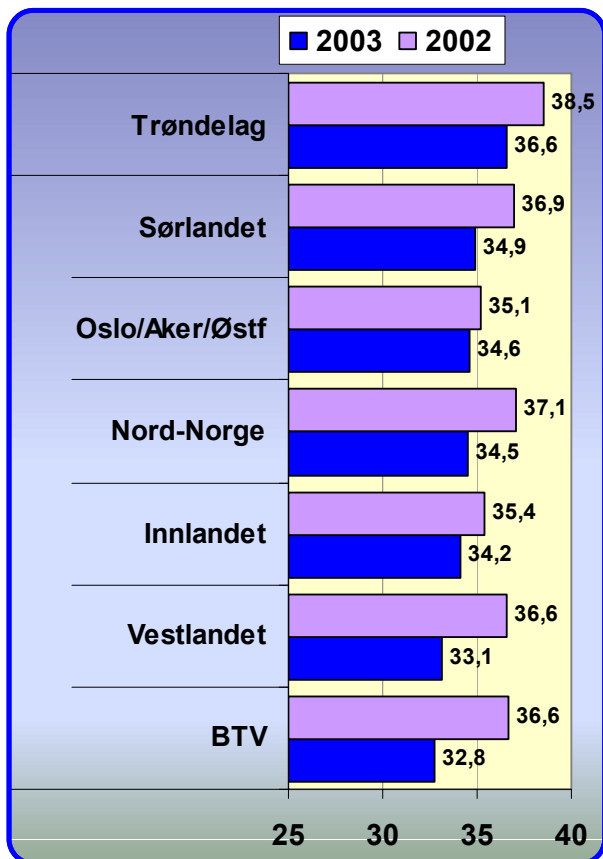
Kommunene med det mest lønnsomme næringslivet er Svelvik, Andebu og Lardal. I et lengre tidsperspektiv er det Hof, Andebu og Nøtterøy som har det mest lønnsomme næringslivet

Tjøme, Horten og Sandefjord har det minst lønnsomme næringslivet både i 2003 og i perioden 1999-2003.

Figur 11: Prosentvis andel av foretakene som har positivt resultat før skatt.
 Datakilde: Regnskap for 1998-2003 alle foretak i Vestfold. Tallet til venstre er kommunens rangering på landsbasis.

Figur 12: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % fra 1997 til 2003. Data: Regnskap alle foretak med omsetning i 2002 og 2003.

Figur 13: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % i 2002 til 2003. Data: Regnskap alle foretak med omsetning i 2002 og 2003.

➤ Vekst

I denne rapporten er næringslivsveksten i et område målt med andelen foretak som har over 10 prosent vekst. Med denne metoden vil alle foretak telle likt. En alternativ måte er å måle veksten i foretakenes samlede omsetning, men dette avspeiler ofte bare utviklingen i de største bedriftene. Ved å bruke andelen foretak med over 10 prosents vekst reduserer en også problemet med konserner som har hovedkontor andre steder enn produksjonen, ettersom det er et lite antall slike foretak.

✓ Utvikling vekstforetak

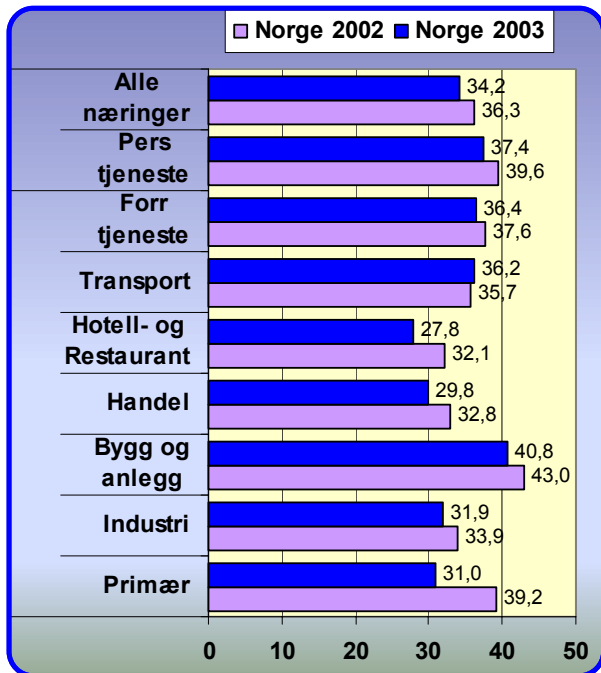
Andelen vekstforetak har vært synkende de fire siste årene, både i BTV og ellers i landet. I BTV har nedgangen i andel vekstforetak vært sterkere enn ellers i landet. BTV har pleid å ligge på eller over gjennomsnittet, men i 2003 er andelen vekstforetak klart under gjennomsnittet for Norge.

I 2003 hadde 34,3 prosent av foretakene i Norge mer enn 10 prosent vekst i omsetningen. I BTV var tilsvarende andel 32,8 prosent.

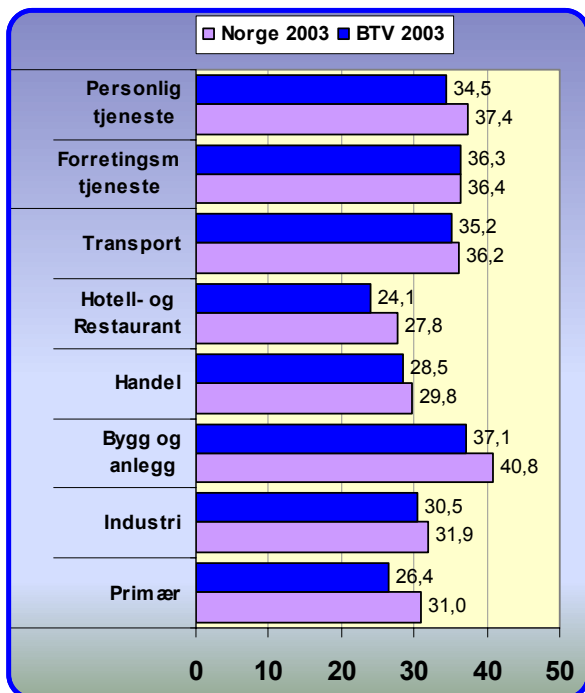
✓ Vekstforetak i ulike landsdeler

Andelen vekstforetak i BTV i 2003 er ikke bare under gjennomsnittet for Norge, andelen vekstforetak er faktisk den laveste av alle landsdelene.

Trøndelag har flest vekstforetak både i 2002 og 2003, fulgt av Sørlandet og Oslo/Akershus/Østfold. BTV hadde imidlertid større andel vekstforetak enn Storsløreregionen i 2002.

Figur 14: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % i 2002 til 2003. Data: Regnskap alle foretak med omsetnings i 2002 og 2003.

Figur 15: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % i 2002 til 2003. Data: Regnskap alle foretak med omsetnings i 2002 og 2003.

✓ **Vekst bransjevis**

Det er bransjen bygg og anlegg som har flest vekstforetak både i 2002 og 2003. Bygg og anleggsbransjen har imidlertid svakere vekst enn gjennomsnittet hvis vi ser på samlet omsetning. Det er mange vekstforetak i bygg og anlegg, men også mange foretak som har nedgang i omsetning.

Også de tjenesteytende næringene har mange vekstforetak i 2003. Her er også den samlede veksten i omsetning over gjennomsnittet.

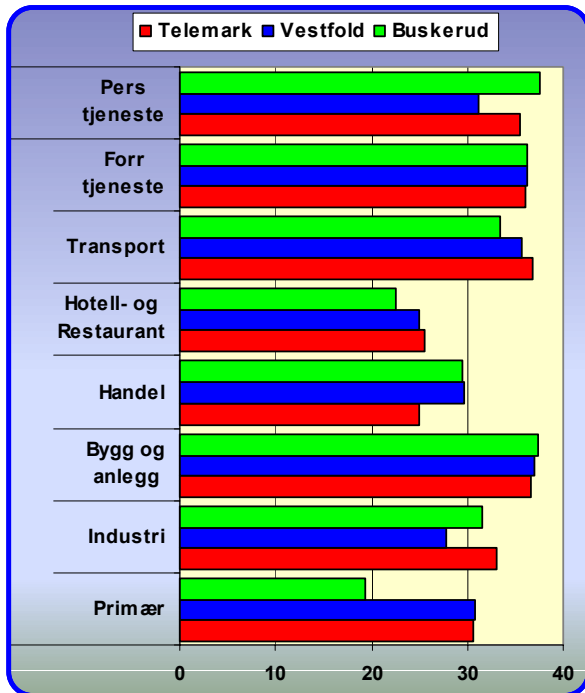
Hotell og restaurant og handel de er eneste bransjene hvor mindre enn 30 prosent av foretakene har mer enn 10 prosents vekst. Dersom vi ser på samlet vekst i omsetning, kommer handel og hotell og restaurant med en vekst litt over gjennomsnittet. Dette tyder på at de største foretakene i denne bransjen vokser på bekostning av de små, og at det skjer en konsentrasjon i disse bransjene. Den samme tendensen kan vi se i industrien.

✓ **Vekst Bransjevis i BTV-regionen**

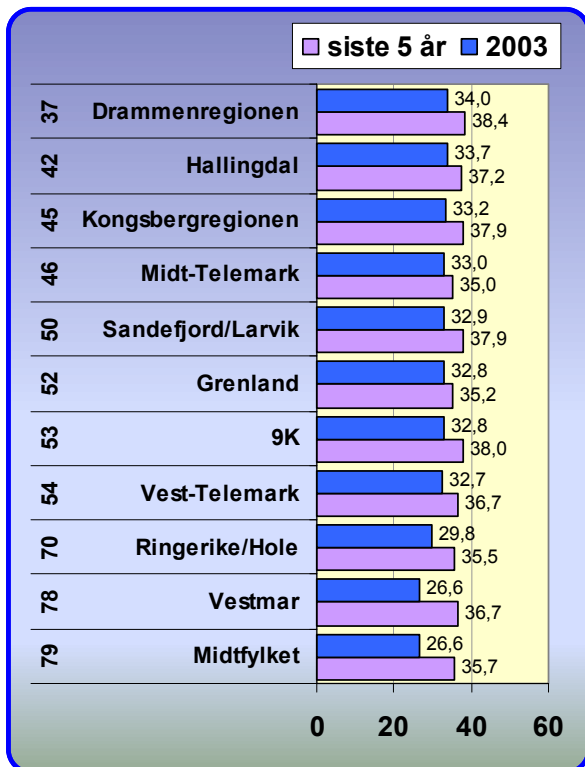
Dersom vi sammenlikner andelen vekstforetak i BTV med landsgjennomsnittet bransje for bransje, ser vi at det er lavere andel vekstforetak i BTV i alle hovednæringene. Dette forsterker bildet at BTV som en landsdel med svak vekst.

Eller ser vi at det er de samme bransjene i BTV som har mange vekstforetak som ellers i landet.

BTV ligger også under landsgjennomsnittet dersom vi måler samlet omsetning i foretakene, men dette skyldes for en stor del en nedgang i industrien som kan tilbakeføres på de store industrikonsernene.

Figur 16: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % fra 2002 til 2003. Data: Regnskap alle foretak med omsetning i 2002 og 2003.

Figur 17: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 %. Data: Regnskap alle foretak.

✓ Vekst bransjevis i BTV-fylkene

Vi kan også sammenlikne andelen vekstforetak bransjevis i de tre fylkene i BTV. Fylkene vil da veksle mellom å være best og dårligst når det gjelder vekst.

Buskerud har flest vekstforetak i personlig tjenesteyting, forretningsmessig tjenesteyting og bygg og anlegg. Vestfold har flest vekstforetak i handel og primærnæringene, mens Telemark har flest vekstforetak i transport og industri.

Det er således ingen store forskjeller på fylkene når det gjelder vekst i 2003.

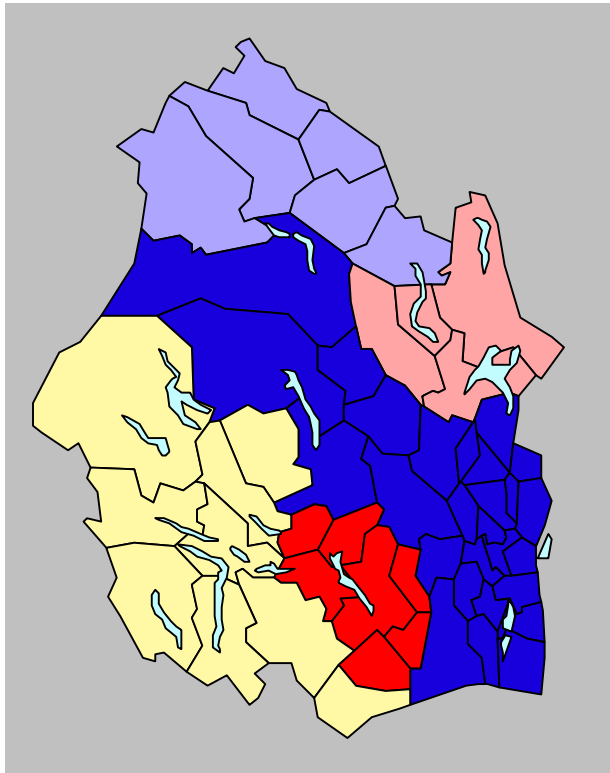
✓ Vekstforetak i regionene

Hvis vi rangerer regionene i BTV etter andel vekstforetak i 2003, vil Drammenregionen komme på topp med 34 prosent foretak med vekst over 34 prosent, fulgt av Hallingdal og Kongsbergregionen.

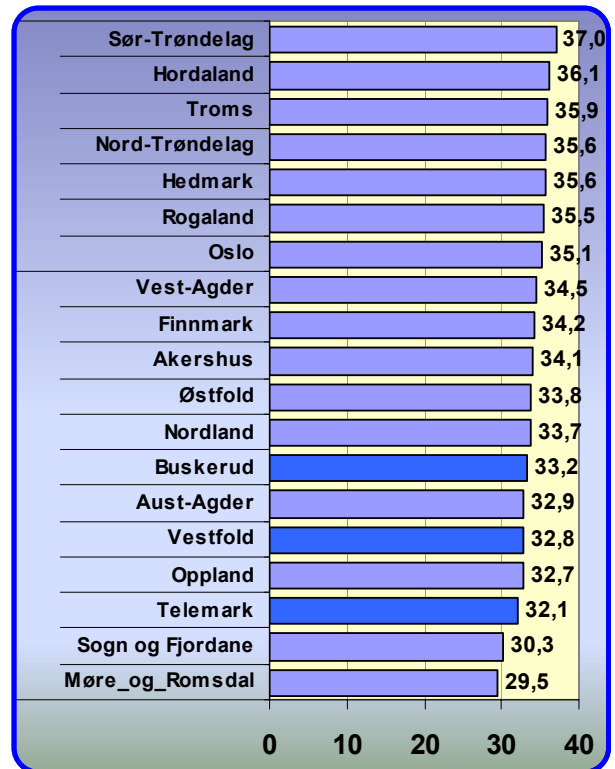
Regionene med dårligst vekst er Midtfylket, Vestmar og Ringerike/Hole. I disse regionene er andelen vekstforetak under 10 prosent. Midtfylket er til og med den regionen i hele landet som har lavest andel vekstforetak, mens Vestmar er nest dårligste region på vekst.

Vi kan også se av figuren at det er små forskjeller dersom vi måler andelen vekstforetak over en lengre periode.

Beste region når det gjelder vekst i siste fem år er Drammenregionen med 38,4 prosent, mens dårligste region er Midt-Telemark med 35 prosent. I femårsperspektivet skiller det bare 3,4 prosent.

Figur 18: Regionene i BTV etter andel vekstforetak, Mørk blå = over 37,5 % vekstforetak, lys blå = 37-37,5 %, gul = 36-37 %, lys rød = 35,5-36 %, Rød = Under 35,5 %.

Figur 19: Andel vekstforetak i 2003.

✓ Geografiske mønstre vekst

I kartet til venstre er regionene farget etter gjennomsnittlig andel vekstforetak i de siste fem årene. Regioner med over 37,5 prosent vekst er mørk blå. Det er Drammenregionen, Kongsbergregionen og hele Vestfold.

Hallingdalen (lys blå) har også hatt god vekst.

Grenland og Midt-Telemark har lavest andel vekstforetak, med henholdsvis 35,2 og 35 prosent andel foretak med vekst over ti prosent.

Vestmar, Vest-Telemark og Ringerike/Hole ligger mellom de beste og dårligste

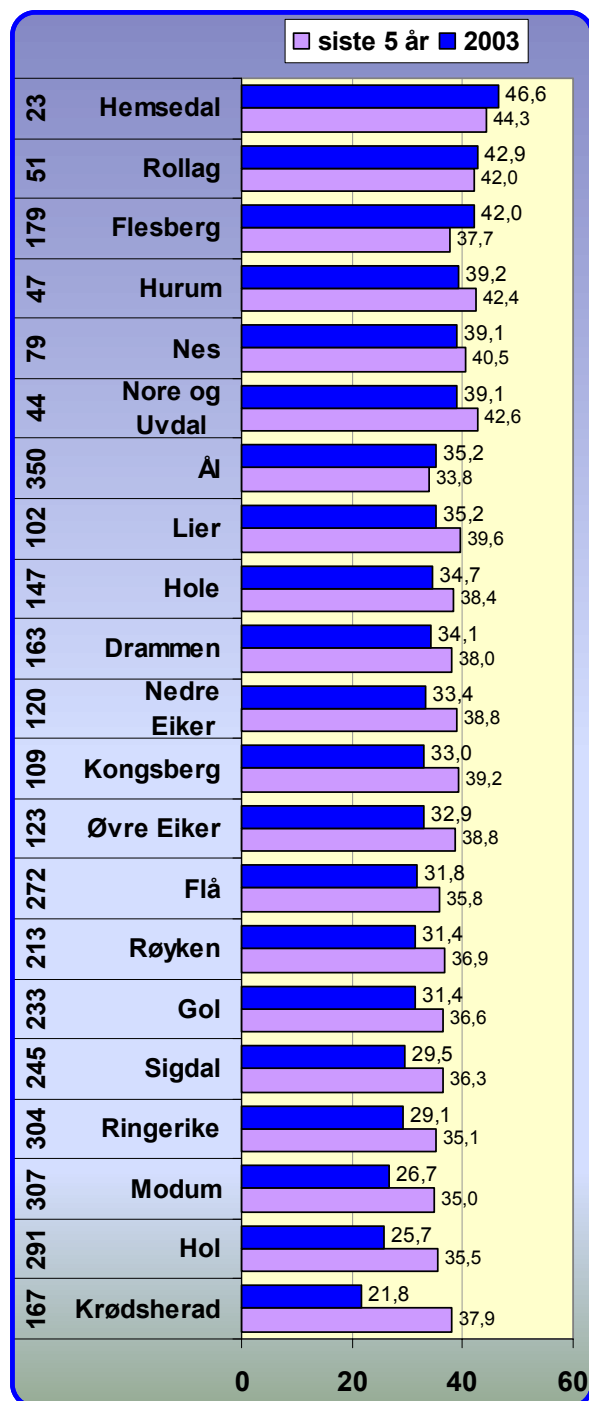
✓ **Vekst i fylkene**

Dersom vi rangerer fylkene etter andelen vekstforetak, vil Sør-Trøndelag komme ut på topp, fulgt av Hordaland og Troms.

Fylkene med lavest vekst er Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane.

BTV kommer dårlig ut, med Buskerud som nr 13, Vestfold som nr 15 og Telemark som nr 17 av 19 fylker.

Vi ser at det er relativt liten forskjell på fylkene i BTV.

Figur 20: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % fra 2002 til 2003. Tallet helt til venstre angir rangering blant alle kommuner i landet i siste femårsperiode. Data: Regnskap alle foretak med omsetning i 1998 - 2003.

✓ **Vekstforetak, kommunene i Buskerud**

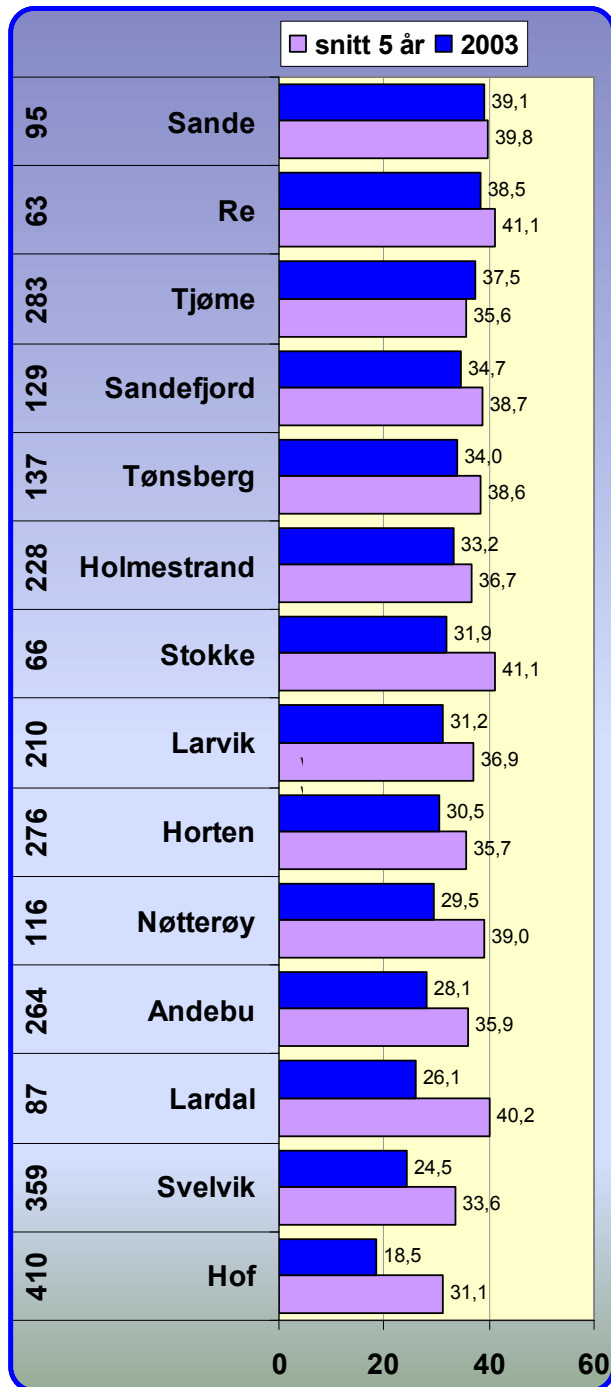
Buskerud har tre kommuner som har over 40 prosent av foretak med omsetningsvekst over 10 prosent. Det er Hemsedal, Rollag og Flesberg. Hemsedal er nr 23 av alle kommunene i landet når det gjelder vekst i 2003.

Det er interessant å merke seg at Rollag og Hemsedal er blant de kommunene med lavest lønnsomhet i Buskerud. Det synes således ikke å være særlig godt samsvar mellom lønnsomhet og vekst.

Kommuner med lav andel vekstforetak er Krødsherad, Hol og Modum.

I et lengre perspektiv er det Hemsedal, Rollag, Hurum, Nore og Uvdal som har stor andel vekstforetak. Alle disse har over 42 prosent foretak med over 10 prosent årlig omsetningsvekst i perioden mellom 1998 og 2003.

Kommunen med lavest andel vekstforetak i siste femårsperiode er Ål.

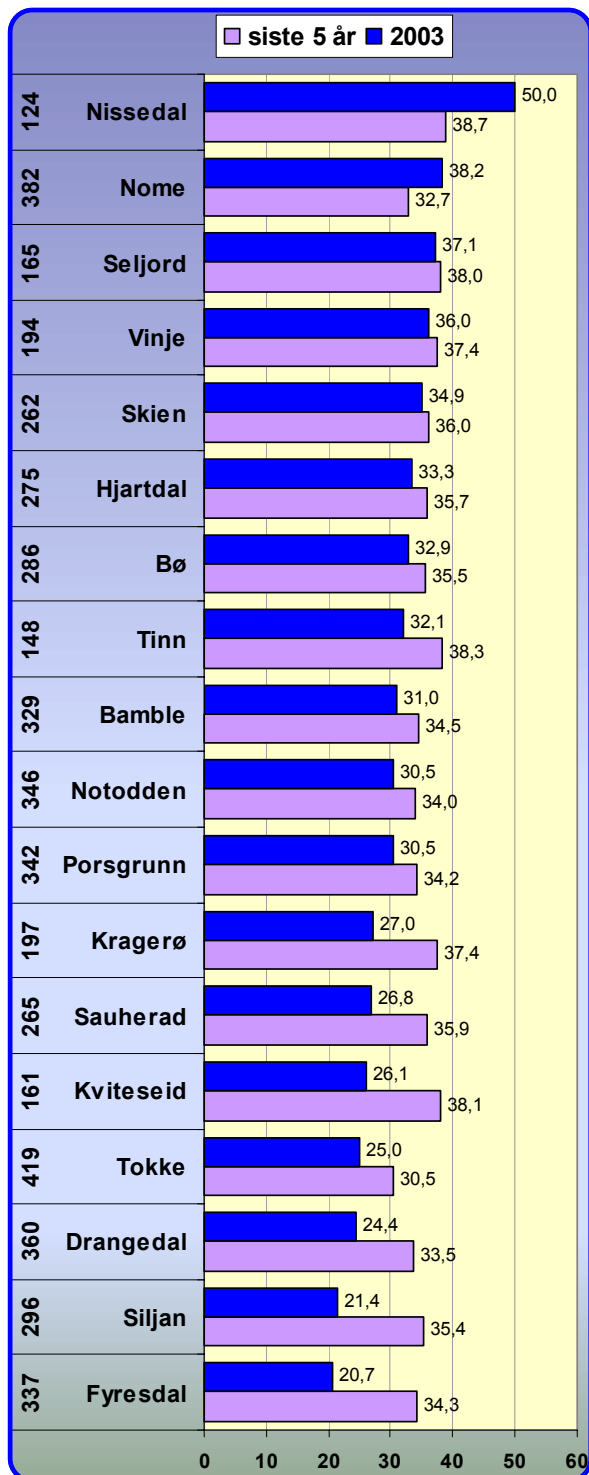
Figur 21: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % fra 2002 til 2003. Tallet helt til venstre angir rangering blant alle kommuner i landet i siste femårsperiode. Data: Regnskap alle foretak med omsetning i 1998 - 2003.

✓ **Vekstforetak, kommunene i Vestfold**

De kommunene med høyest andel vekstforetak i Vestfold i 2003 er Sande og Re. Ingen kommuner i Vestfold har spesielt høy andel vekstforetak, alle ligger under 40 prosent.

Kommunene med lavest andel vekstforetak i 2003 var Hof og Svelvik. I Hof var det bare 18,5 prosent av foretakene som hadde over ti prosent omsetningsvekst.

Legger vi siste fem år til grunn, vil det være Re, Stokke og Lardal som har flest vekstforetak, mens Svelvik og Hof har færrest vekstforetak.

Figur 22: Prosentvis andel av foretak med omsetningsvekst over 10 % fra 2002 til 2003. Tallet helt til venstre angir rangering blant alle kommuner i landet i siste femårsperiode. Data: Regnskap alle foretak med omsetning i 1998 - 2003.

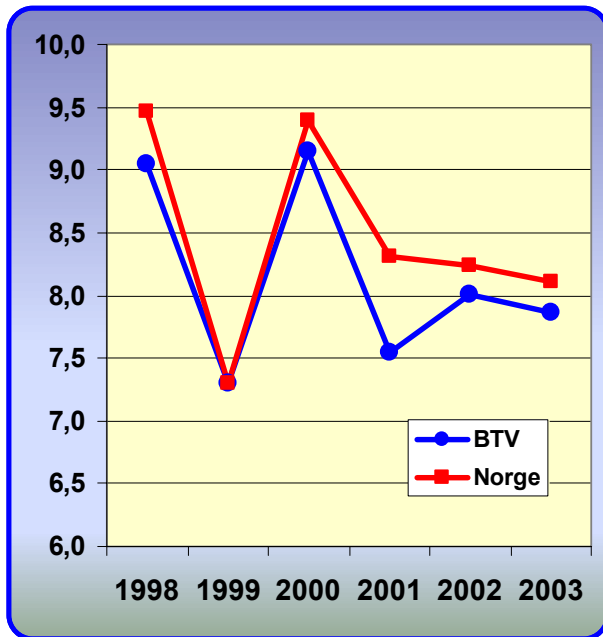
✓ **Vekstforetak, kommunene i Telemark**

I Nissedal kommune har 50 prosent av foretakene over ti prosents vekst. Nissedal er imidlertid en liten kommune, det var 20 foretak som hadde omsetning i 2002 og 2003.

Deretter følger Nome med 38,2 prosent, og Seljord med 37,1 prosent.

Kommuner som har svært få vekstforetak er Fyresdal, Siljan og Drangedal.

Legger vi siste fem år til grunn, er det Nissedal, Tinn og Kviteseid som har størst andel vekstforetak, mens Tokke og Nome har lavest andel vekstforetak.

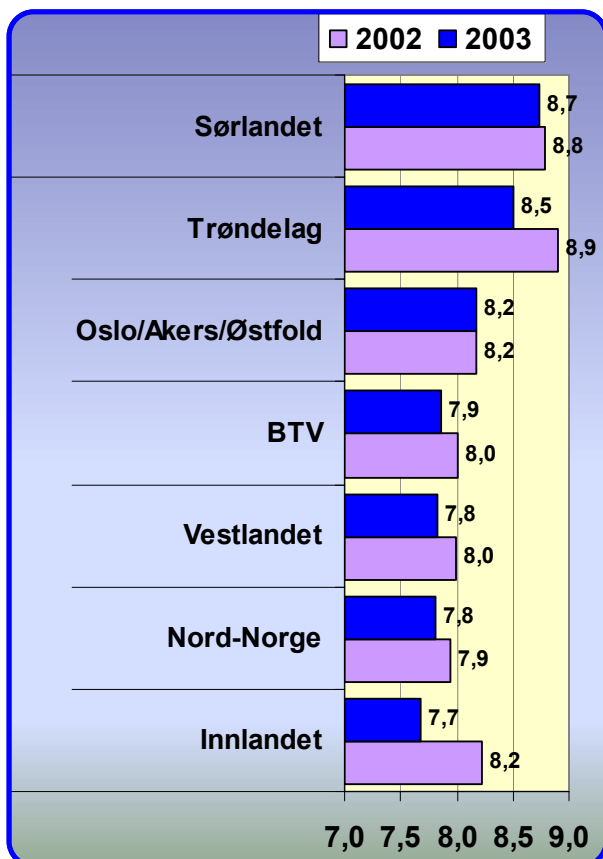
Figur 23: Etableringsfrekvens i BTV og Norge i perioden 1998-2003. Kilde: Foretaksregisteret.

➤ Nyetableringer

For å finne geografiske mønstre i nyetableringsaktiviteten er det tatt utgangspunkt i nyregistreringer i foretaksregisteret. Etableringsfrekvensen er definert som antall nyregistreringer i et år i prosent av eksisterende antall foretak.

✓ Utvikling nyetableringer

Trenden i etableringsaktiviteten har vært nedadgående i de fire siste årene. I 2003 var etableringsfrekvensen 8,1 prosent på landsbasis. BTV har ikke i noen år hatt etableringsfrekvens på linje med landet ellers. I de to sist årene har forskjellene vært relativt små.

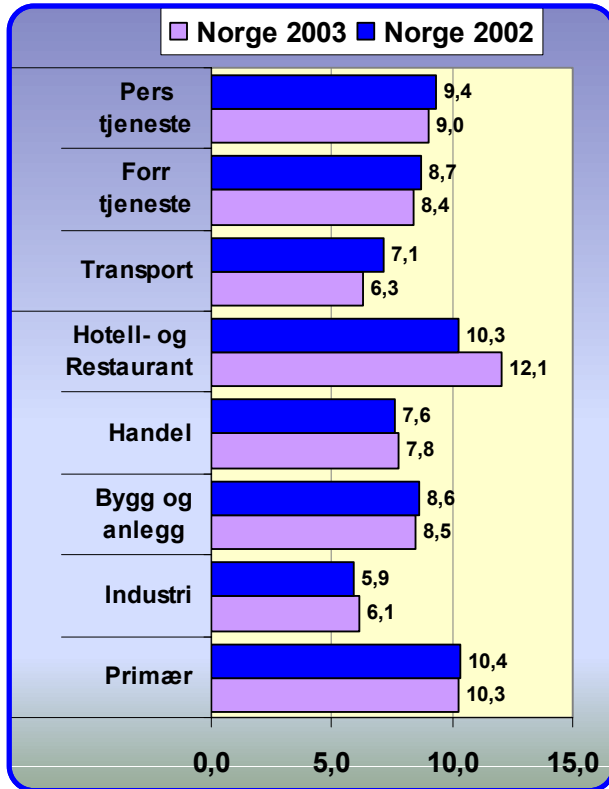
Figur 24: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret.

✓ Nyetableringer i ulike landsdeler

Sørlandet (Agderfylkene og Rogaland) hadde høyest etableringsfrekvens i 2003, fulgt av Trøndelag. I 2002 var de samme fylkene også på topp, men i omvendt rekkefølge.

Stor-Oslo-regionen er på tredjeplass. I årene før 2001 hadde denne regionen den klart høyeste etableringsfrekvensen.

BTV havner i midten når det gjelder etableringsfrekvens, foran Vestlandet, Nord-Norge og Innlandet.

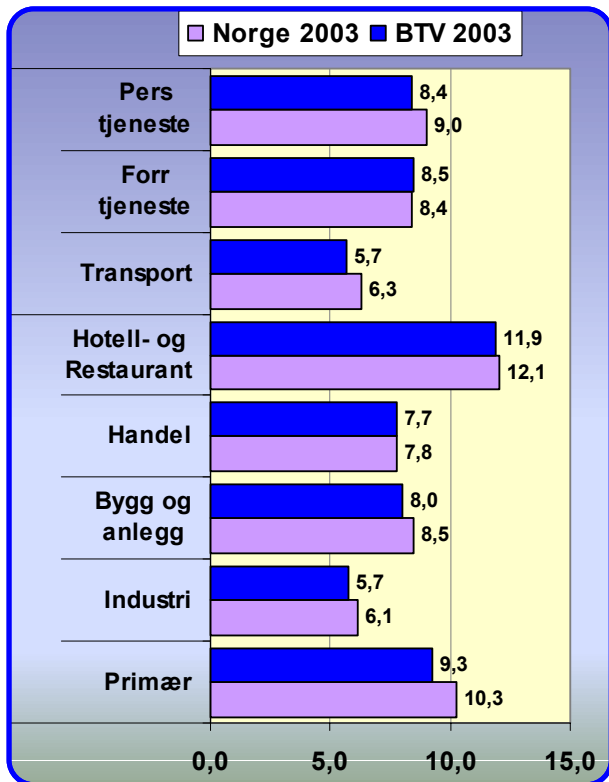

Figur 25: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret.

✓ Nyetableringer bransjevis

Den næringen som har høyest etableringsfrekvens er hotell og restaurant. Her er det også mange nedleggelse. Også de tjenesteytende næringene har tradisjonelt mange nyetableringer.

Innenfor industri, handel og transport er det lavere etableringsfrekvens enn de andre næringene. Her er terskelen for å starte opp høyere, blant annet som følge av høyere kapitalbehov.

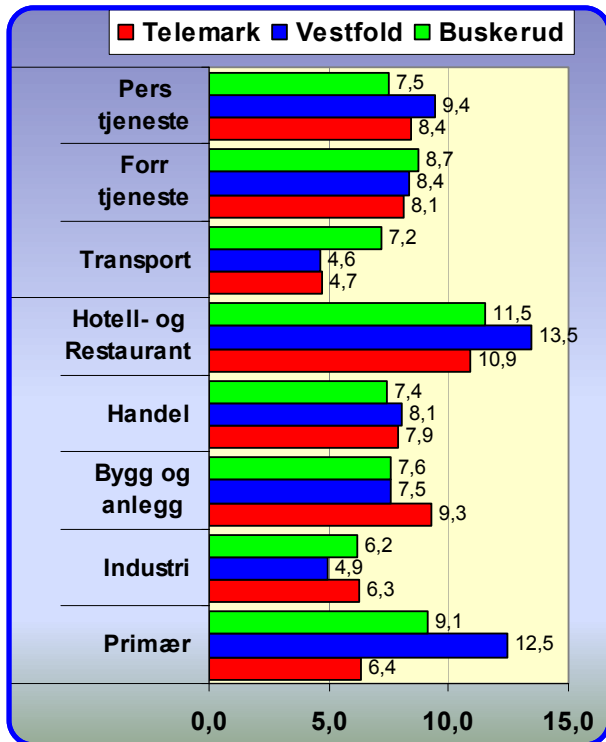

Figur 26: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret.

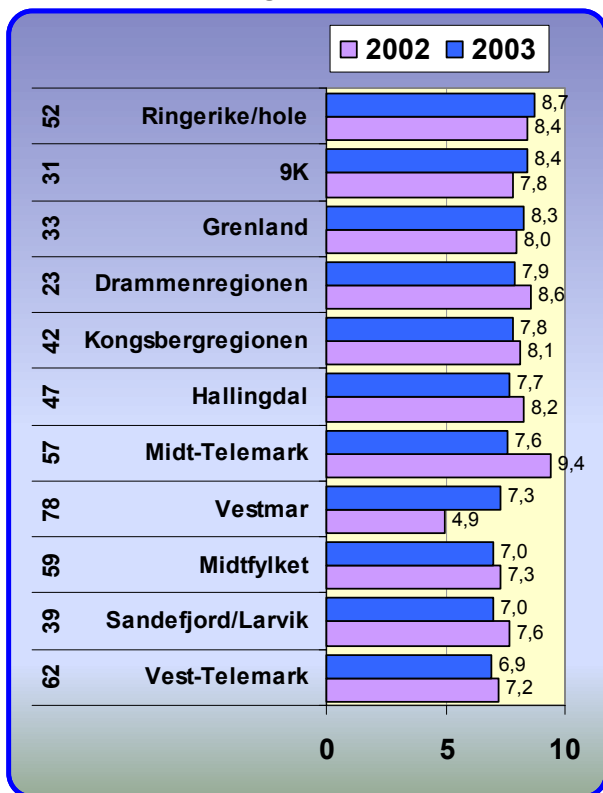
✓ Nyetableringer Bransjevis i BTV-regionen

Vi kan også sammenlikne etableringsfrekvensen i BTV med resten av landet bransje for bransje.

BTV har lavere etableringsfrekvens enn resten av landet i alle næringene unntatt forretningsmessig tjenesteyting, der forskjellene er marginale i BTVs favør. Dette forsterker inntrykket av at BTV har relativt lav etableringsaktivitet.

Figur 27: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret.

Figur 28: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret. Tallene helt til venstre er regionens gjennomsnittlige rangering de siste fem årene. Data: Foretaksregisteret.

✓ Nyetableringer bransjevis i BTV-fylkene

Hvis vi sammenlikner etableringsfrekvensene bransjevis mellom fylkene i BTV, ser vi at fylkene har vekselvis høyest og lavest etableringsfrekvens.

Vestfold har høyest etableringsfrekvens innen personlig tjenesteyting, hotell og restaurant, handel og primærnæringene.

Buskerud har høyest etableringsfrekvens innen forretningsmessig tjenesteyting og transport, mens Telemark har høyest etableringsfrekvens i industri og bygg og anlegg.

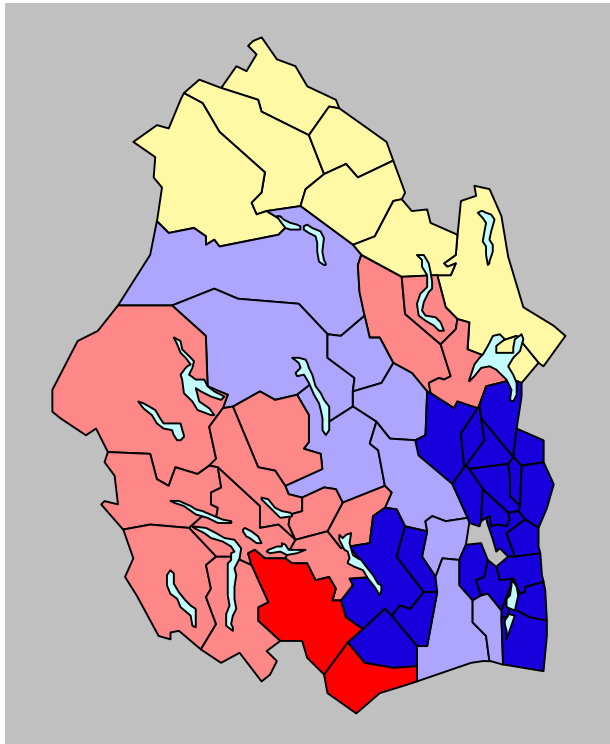
Felles for alle fylkene er at hotell- og restaurantnæringen har høyest etableringsfrekvens.

✓ Nyetableringer i regionene

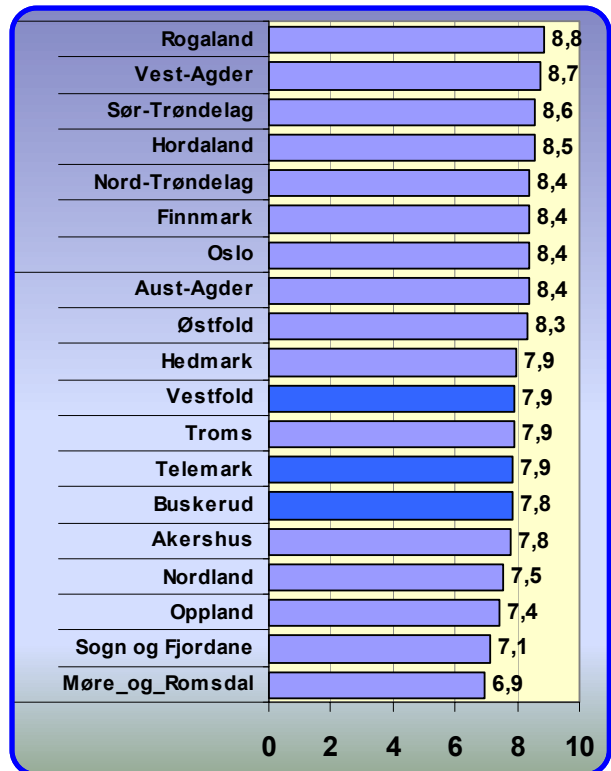
Regionene i BTV er rangert etter etableringsfrekvensen i figuren til venstre. Ringerike/Hole har høyest etableringsfrekvens, fulgt av 9K og Grenland. Disse tre regionene har alle en etableringsfrekvens på over åtte prosent i 2003.

Vest-Telemark hadde lavest etableringsfrekvens i 2003, men også Sandefjord/Larvik og Midtfylket hadde relativt få nyetableringer.

Ingen av regionene i BTV utmerker seg med mange nyetableringer. Dersom vi ser på gjennomsnittlig etableringsfrekvens for de siste fem årene, er det Drammenregionen som kommer best ut, men denne regionen er ikke bedre enn nr 23 av de 79 regionene i Norge. Det fleste regionene i BTV ligger i nedre halvdel av regionene når det gjelder etableringer.

Figur 29: Gjennomsnittlig etableringsfrekvens i de siste fem årene i regionene i BTV. Mørk blå = Over 8 prosent, lys blå = 7,8-8 prosent, gul = 7,5-7,8 prosent, lys rød = 7-7,5 prosent og mørk rød = under 7 prosent. Data: Foretaksregisteret.

Figur 30: Etableringsfrekvenser i fylkene i Norge 2003. Data: Foretaksregisteret.

✓ Geografiske mønstre nyetableringer

De regionene som har høyest etableringsfrekvens på lengre sikt (gjennomsnitt over siste fem år), er Drammensregionen, Vestfold, Grenland og Kongsberg-regionen.

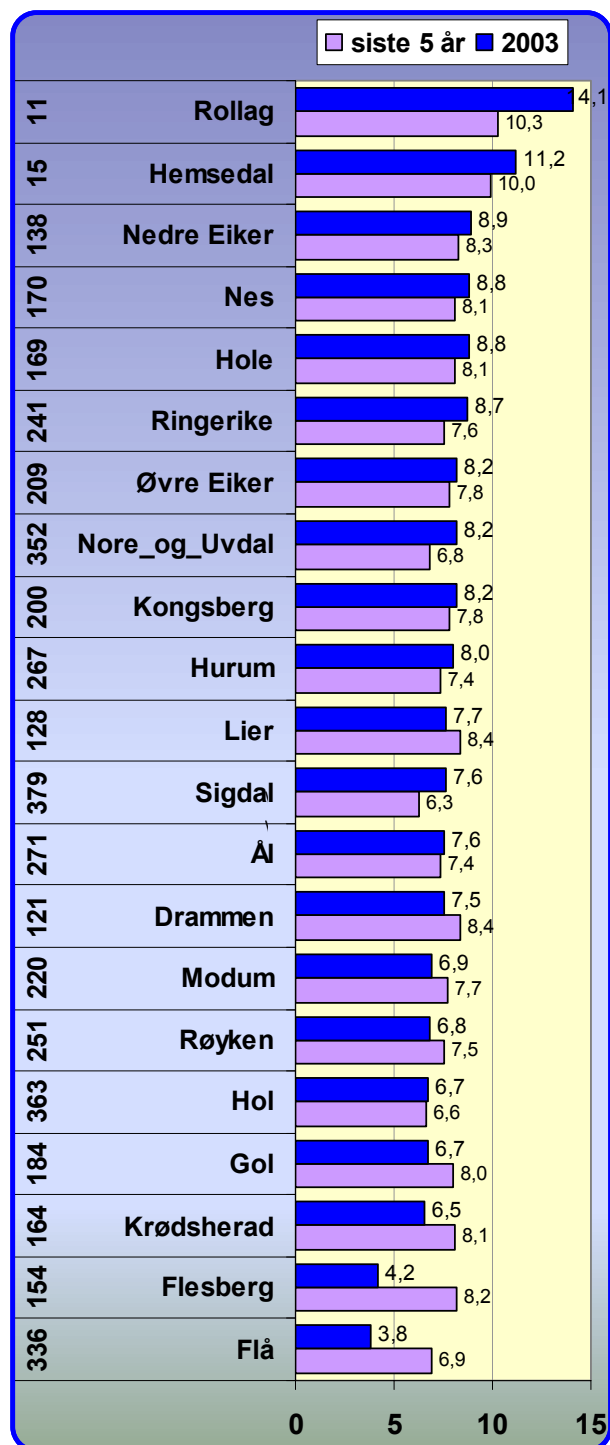
De mest perifere områdene, Vest-Telemark og Vestmar har få nyetableringer. Dette gjelder også de øvre delene av Buskerud, Midt fylket og Hallingdalen.

✓ Nyetableringer i fylkene

Fylkene er rangert etter etableringsfrekvens i figuren til venstre. Sørvestlandet og Trøndelag har høyest etableringsfrekvens.

Vi ser at det er liten forskjell mellom fylkene i BTV. Vestfold er rangert som nr 11 av 19 fylker, mens Telemark og Buskerud er nr 13 og 14.

Det skiller bare en promille mellom Vestfold og Buskerud.

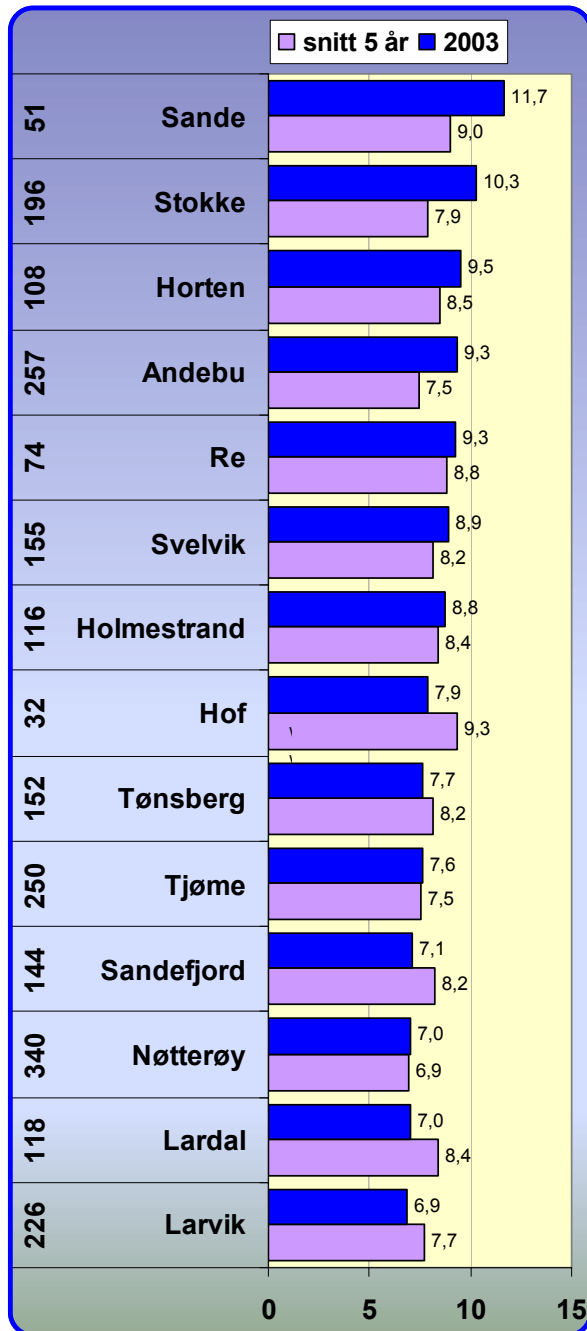
✓ **Nyetableringer, kommunene i Buskerud**

I Buskerud er det kommunene Rollag og Hemsedal som skiller seg ut med høy etableringsfrekvens, med henholdsvis 14,1 og 11,2 prosent. Disse kommunene er også rangert høyt blant alle landets kommuner når det gjelder gjennomsnittlig etableringsfrekvens i de siste fem årene. Rollag er nr 11 og Hemsedal er nr 15 av landets 434 kommuner i perioden 1999-2003.

Rollag og Hemsedal var også de kommunene som hadde flest vekstforetak i Buskerud. Samtidig hadde disse kommunene svært dårlig lønnsomhet.

Flå og Flesberg er de kommunene i Buskerud som har lavest etableringsfrekvens.

Figur 31: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret. Tallene helt til vestre er kommunenes gjennomsnittlige rangering de siste fem årene. Data: Foretaksregisteret.

Figur 32: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret. Tallene helt til vestre er kommunenes gjennomsnittlige rangering de siste fem årene. Data: Foretaksregisteret.

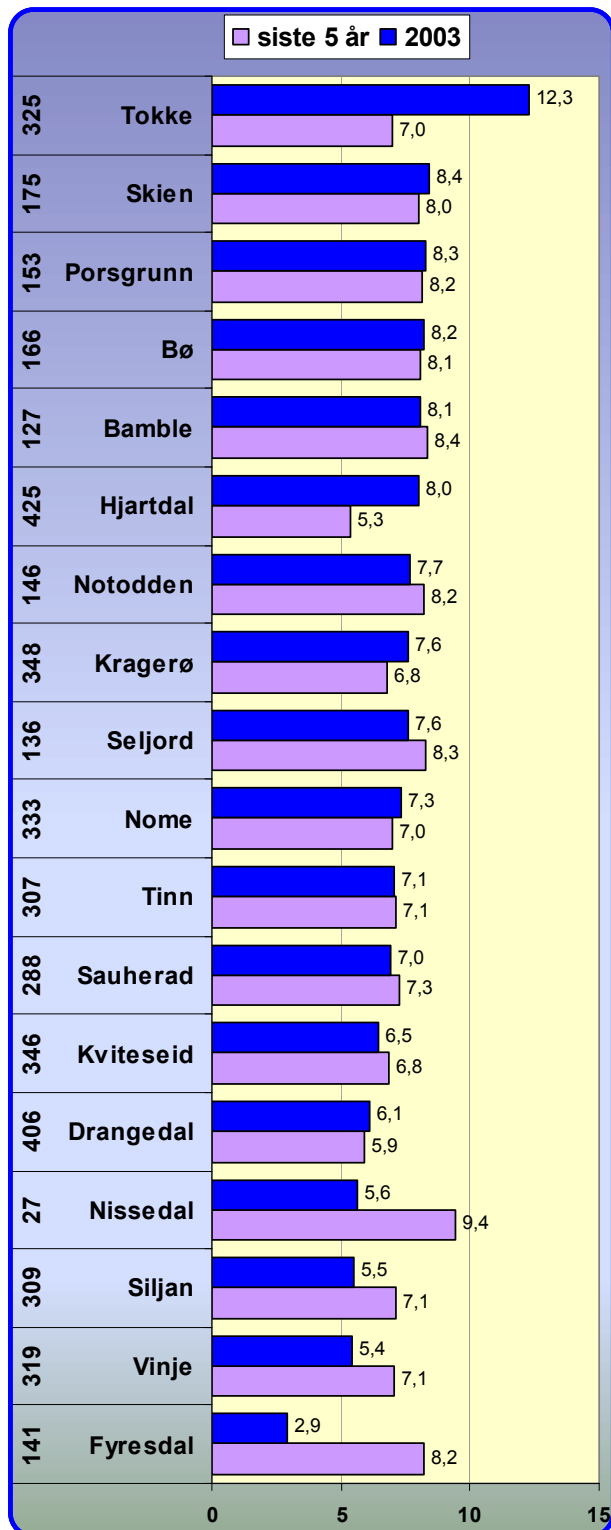
✓ Nyetableringer, kommunene i Vestfold

I Vestfold har kommunene Sande og Stokke begge etableringsfrekvenser over ti prosent i 2003.

Sande kommune hadde også flest vekstforetak blant kommunene i Vestfold. Samtidig hadde Sande dårlig lønnsomhet. Det kan se ut til at områder med lav lønnsomhet i næringslivet har en tendens til å ha flere nyetableringer og vekstforetak.

Larvik og Lardal har lavest etableringsfrekvens i 2003.

Ingen av kommunene i Vestfold har spesielt mange nyetableringer dersom vi måler et gjennomsnitt over de siste fem årene. Hof er den kommunen som er høyest rangert i siste fem år, som nr 32 av 434 kommuner.

Figur 33: Etableringsfrekvens, antall nyregistreringer i forhold til totalt antall foretak i foretaksregisteret. Tallene helt til vestre er kommunenes gjennomsnittlige rangering de siste fem årene. Data: Foretaksregisteret.

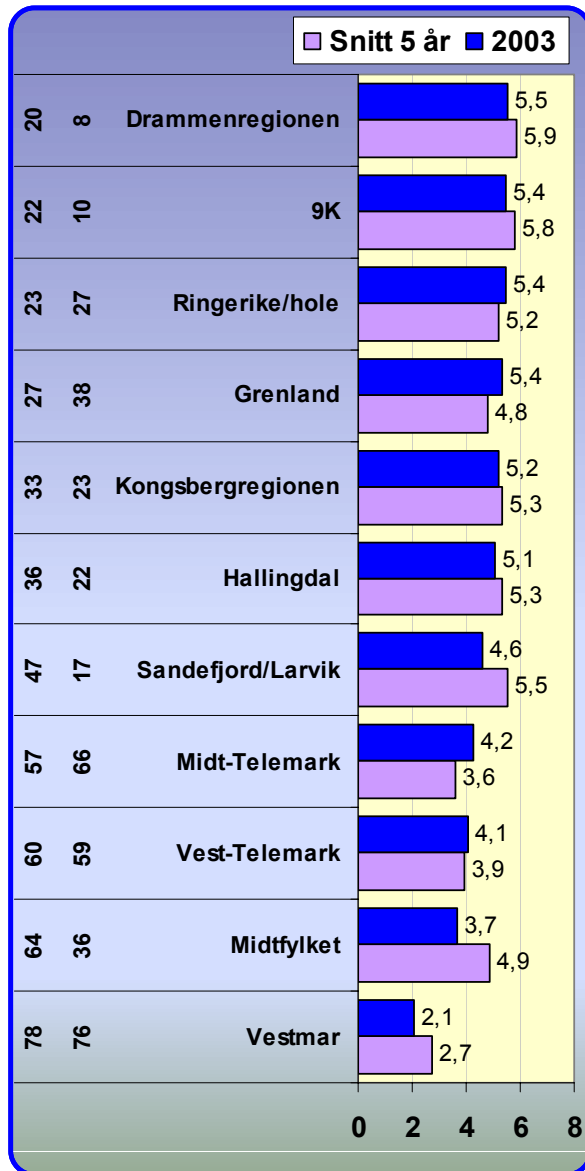
✓ **Nyetableringer, kommunene i Telemark**

Tokke kommune troner noe overraskende på toppen av etableringslista i Telemark, med en etableringsfrekvens på 12,3 prosent. I et lengre perspektiv har Tokke imidlertid ganske få nyetableringer, og er nr 325 av landets 434 kommuner når vi regner ut gjennomsnittlig etableringsfrekvens de siste fem årene. Årets topplassering kan derfor være litt tilfeldig.

Ingen andre kommuner har etableringsfrekvens over ni prosent, men Skien, Porsgrunn og Bø kommer på de neste plassene i Telemark.

Lavest etableringsfrekvens i 2003 har Fyresdal, Vinje og Siljan.

I de siste fem årene er det Nissedal, Bamble og Seljord som har høyest etableringsfrekvens, mens Hjartdal, Drangedal, Kragerø og Kviteseid har lavest etableringsfrekvens.

Figur 34: Samlet vurdering av næringslivet i regionene basert på lønnsomhet, vekst, nyetableringer og relativ størrelse i 2003. Tallene helt til venstre angir rangeringen blant 79 regioner i Norge, tallene nest lengst til venstre angir rangeringen ved et 5 års gjennomsnitt. Verdiene er kalkulert slik av beste region får 10 poeng, mens dårligste region får 0 poeng, og de mellomliggende regionene får verdier som er interpolert. Til slutt blir det tatt et gjennomsnitt av de fire ulike indikatorene.

➤ Samlet rangering

Det er mulig å konstruere en samlet rangering av næringsutviklingen i regionene, *næringslivsindeksen*, basert på etableringsfrekvens, andel lønnsomme foretak og andel vekstforetak. En fjerde indikator er antall arbeidsplasser i privat næringsliv i regionen i forhold til folketall (relativ størrelse).

En slik næringslivsindeks har tidligere blitt publisert av NHO på småtinget september 2003, men da basert på tall fra 2002. (NM i næringsliv)

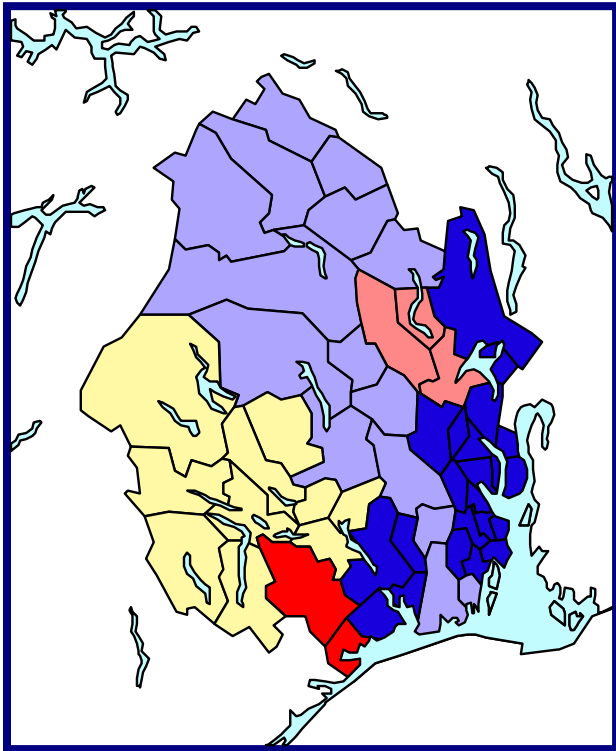
Gjennom bruk av denne næringslivsindeksen med tall fra 2003, kan vi rangere regionene i BTV som vist i tabellen til venstre.

Drammenregionen er beste næringslivsregion i BTV i 2003 fulgt av 9K. Drammenregionen er også best dersom vi måler et gjennomsnitt for perioden 1999-2003, igjen fulgt av 9K.

Mange regioner i BTV skårer dårligere i 2003 enn for siste 5 år. Dette gjelder spesielt Sandefjord/Larvik og Midtfylket.

Vestmar (Kragerø og Drangedal) skiller seg ut som en region med svært dårlig næringsutvikling både på kort og lang sikt. Her har flere hjørnesteinsbedrifter bukket under i de siste årene og skapt negative ringvirkninger.

Se for øvrig kart på forsiden, der regionene i BTV er fargelagt etter næringslivsindeksen. En kan se at regionene nærmest Oslo skårer høyt, og de perifere regionene skårer dårligst. Midtfylket bryter dette mønsteret gjennom å skåre dårligere enn geografien skulle tilsi. Dette skyldes den svært lave andelen vekstforetak i denne regionen.

Figur 35: Regionene i BTV fargelagt etter samlet rangering av næringslivet.

➤ Regioninndeling i BTV

Regioninndelingen i BTV er gjort etter *politiske regioner*. Dette er regioner hvor kommunene har inngått politisk samarbeid. Regionene adskiller seg dermed fra f eks SSBs BA-regioner.

region	Kommuner
Fjellregionen	Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal, Os, Rendalen
Glåmdal	Eidskog, Våler, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal, Åsnes
Hamar Regionen	Stange, Løten, Ringsaker, Hamar
Sør Østerdal	Åmot, Engerdal, Stor-Elvdal, Trysil, Elverum
Gjøvik-regionen	Østre Toten, Søndre Land, Gjøvik, Vestre Toten, Nordre Land
Hadeland	Gran, Lunner, Jevnaker
Lillehammerregionen	Lillehammer, Øyer, Gausdal
Midt-Gudbrandsdal	Ringebu, Nord-Fron, Sør-Fron
Nord-Gudbrandsdal	Skjåk, Lesja, Dovre, Vågå, Sel, Lom
Valdres	Vang, Øystre Slidre, Vestre Slidre, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Etnedal
Drammenregionen	Drammen, Hurum, Øvre Eiker, Sande, Svelvik, Røyken, Nedre Eiker, Lier
Hallingdal	Hemsedal, Nes, Flå, Ål, Gol, Hol
Kongsbergregionen	Tinn, Notodden, Nore og Uvdal, Kongsberg, Flesberg, Rollag
Midtfylket	Modum, Krødsherad, Sigdal
Ringerike/hole	Hole, Ringerike
9K	Hof, Tjøme, Nøtterøy, Stokke, Re, Tønsberg, Holmestrand, Horten, Andebu
Sandefjord/Larvik	Larvik, Sandefjord, Lardal
Grenland	Porsgrunn, Bamble, Skien, Siljan
Midt-Telemark	Nome, Bø, Sauherad
Vestmar	Kragerø, Drangedal
Vest-Telemark	Vinje, Hjartdal, Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke